

КЛУБ „СЛОВО“

2019/20г.

Клуб „Слово“ чете слово

ОБЩИНА ВРАЦА
ЦПЛР „ЦЕНТЪР ЗА РАБОТА С ДЕЦА“ ВРАЦА
БОТЕВСКИ ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

удостояват със званието

ЛАУРЕАТ

Атанас Марков Петров

XI клас, ГПЧЕ „Йоан Екзарх“ гр. Варна

III - то място за есе

НАЦИОНАЛЕН ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС
„ЖИВЕЕМ В ЗЕМЯТА НА БОТЕВ“ ВРАЦА, 2020

2 - ра възрастова група

гр. Враца
02.06.2020 г.

Кмет на Община Враца:
/Калин Каменов/

Живеем в земята на Ботев

Живеем в земята на Ботев! Да, днес все още по тази земя стъпваме ние, един народ, който от векове нарича себе си български. Нашите майки все още раждат деца, в чиито актове за раждане пише гражданство: българско. Кой ли ще живее обаче по тези земи след 50, след 100 години? Щом най-простата сметка сега показва, че българите се стопяват и толкова бързо намаляват. Моят народ напуска земята на Ботев, принуден да търси щастието си в чужди земи. Нашата вече свободна България официално е приета в семейството на Европейските народи. От онзи сън, в който „светът прилича на кръчма и гладните, дрипавите и измръзналите народи са се събрали в нея и на колене въздават хвала Бахусу“ трябва да сме се събудили! Трябва, ама не сме! Пак от тюмбекията сме в замъгление и „Дим, дим! под който ние българите така сладко спим“. Животът тук си е пак същият: „Мислиш, мислиш, пък се попротегнеш като философ, прозевнеш се като дипломатин, почешеш се в тила като политик и ... заспиш“. Че и сън сънуваме. Сънуваме, че нещо в старата госпожа Европа се е променило, откак Ботев писа за нейните величия- г-н Бисмарк, майстор Андрашия, Мак Махон, лорд Дерби...

Сега имената на тези, които държат юздите на европейския фойтон са други, но сякаш пак „духат на своите измръзнали ръце, гледат с особено равнодушие на просяците, молят се богу за плодородието на човеческият род и...слушат как плачат децата на Европа за лятото...“ Тъй като от времето на Ботев все по еропейски ни образоват, учат какво да мислим, какво да правим, делят ни и ни разпределят, сега пък, заедно с нашите пастири „плетат мрежа за да покрият народа от политическият студ“. Даже и европейския си боклук ни изпращат тук, да го горим, да стоплим премръзналите си души, да дишаме и да ги споменаваме с добро. А, и да им благодарим, тези, които оцелеят, разбира се!

Ние пък, точно по нашенски, не слушаме, противим се и все правим нещо нередно на евроатлантическата нива. Като нищо, даже без да полагаме никакви специални усилия, можем да оставим „колата на европейската цивилизация“ без катран и тя да заскърца. Освен това, не пожелахме да приемем Родител1 и Родител2 като заместители на майка и татко.

Не можем да си представим заглавието на ботевото стихотворение „Майце си“ или думите „сърце, майко не трае /да гледа турчин, че бесней /над бащино ми огнище“, ако спазим тези евроатлантически ценности. И изложба в Лувъра в Париж искат да ни направят! На нас, на българите, на нашето иконографско изкуство! В най-прочутия музей ще ни представят, какво пък като ще сме в залата за Османско изкуство. Та то си е така, петстотин години нашето изкуство е част от Османската култура. Още Ботев описва „изобилието и прогреса“ за българския народ, осигурен от Турция, която „е простряла вече своята мъртва ръка връз сичките негови жизнени сили...“ (Из „Единственото спасение на нашия народ е революцията“ в-к „Знаме“ 1874-1875). Пак тук Ботев пише за „ дивият, варварският и безчовечният турски ярем, който в продължение на цели почти пет столетия е висял, и днес даже с още по-голяма тежина виси на врата на нашия потъпкан, западнал, но жив и неразвален още народ...“Но моля ви, това сега не го чете, защото създава у съвременния българин робско мислене и го кара постоянно да се изкарва жертва. Да ги позабравим тези години, та да променим и народопсихологията на българския народ...

Така ще му помогнем да повиши своето самочувствие и да ускори прогреса си! И още, и още идеи за бъдещ просперитет ни подхвърлят различни „мудрословеснейши патки“, върху които „растат различни литературни зеленчуци, сякакви политически бурени и всевъзможни научни билки“

През 2007г. един германски „историк“, Улф Бранбауер, подкрепен от една „истинска българка“, Мартина Балева, имаше желание да ни убеди, че Априлското въстание, в подкрепа на което Ботев тръгва със своята чета от Гюргево, е било една междуселска свада. Как не го е разбрал Ботев тогава? Можеше да не жертва живота си - и своя, и този на своите другари за някакви си толкова силно преувеличени и незначителни събития! Та тези национални „митове“ изграждали неправомерно и неоснователно вражески образ на исляма в очите на българите и разпалвали антиислямско обществено мнение.

Генералният извод на тези „историци“ е, че турското робство е мнимо. Защо ли тогава Ботев с такъв плам пише за тази измислена „турска черна прокуда“, която тъй млади ги е пропъдила по чужди земи да се скитат „немили, клетки, недраги“? Явно и той е бил заблуден. Днес младите ни българи пак се скитат по „тая тежка чужбина“, но за хляба си и своето оцеляване. За разлика от Ботев, повечето от тях не мечтаят и не си представят своето завръщане в България. Тъжно, но факт!

Също толкова силно преувеличено било и Баташкото клане(според същите автори), последиците от които Мак Гахан с очите си вижда и толкова трогателно и подробно описва. Именно чрез неговите разкази за това „мнимо“ и „митологизирано“ събитие научава целият свят. Но той е пропаганден русофил и отразява събитията тенденциозно, за да настрои света срещу Османската империя. Други пък, новите кириакстефчовци се сетиха, че точно на Шипка трябва да се издигне паметник на Сюлейман паша/ известен с неистовата си жестокост/, чиято армия опожарява Стара Загора, Калофер, Карлово и Сопот.

Така щели сме да преосмислим историята и да преборим завладялата ни омраза. Нека да накарат евреите да преосмислят и да позабравят Холокоста, арменците - да забравят за турския геноцид, а пък и турците- възродителния процес. Защо е нужно някой нещо да забравя? Какъв би бил този народ, който няма памет за миналото си, следователно - и поуки за бъдещите поколения?

Споделих тези мои размисли с Вас, защото смятам, че са истина. Изказвайки истината, аз се чувствам свободен. Ако се научим да казваме истината и само истината, днес в земята на Ботев ще бъдем истински свободни по дух, защото още в Евангелието на Йоан е казано: „ истината ще ви направи свободни“. Ботев е имал смелостта да казва истините за своето време и е вярвал, че „ единственото спасение на нашия народ е революцията“. А дали това е единственото спасение за нашия народ и днес...?

Атанас Марков

Живеем в земята на Ботев

Кой не знае Христо Ботев? Кой не е чувал за него? Човек дал живота си, за да имаме шанса да се наречем българи. Народът го описва като поет, революционер, национален герой.... мога да изброявам още много, но няма да стигнат думите, за да опишат родения в Калофер през 1848г. българин. Той следва делото на баща си и преподава няколко години на българските общности в „чуждото пространство“ както той нарича всичко извън пределите на своята родина. Но това не му стига!

Освен като учител той се бори за българската национална кауза чрез статиите си в немалко вестници. Мъката по поробения народ поражда у него огнения копнеж по свободата и готовността за апокалиптична саможертва в името на свободна България.

НО!...Живеем ли наистина в Земята на Ботев? Нека да си представим следната случка: ученик влиза в час по история. Часът започва и госпожата ентусиазирано заявява, че днес ще изучават великия Христо Ботев!

За нейно огромно съжаление никой не споделяше нейния ентусиазъм. Всички ученици са впили погледи в телефоните си, прилежно скрити под чиновете, и чакат да мине часът. Даскалицата започва да говори патетично , мъчейки се да запали интерес у някого, но напразно! След като им разказва биографичните факти за поета, главна тема става участието му в Априлското въстание. Заразказва им как той и хилядите други въстаници се опълчат на статуквото с цел да постигнат най-милото си....да видят България свободна! Как ролята на Ботев е една от най-важните, как той заедно със своята чета щурмува австрийския кораб „Радецки“ и то САМО за да преминат Дунава, да се завърнат за последен път в родината си и да се слеят с корените на дедите си, проливайки кръвта си за отечеството. Ботев, стъпвайки на родна земя, пада на колеле и целува пръстта, земята.... България! Капитанът на кораба остава безмълвен.

Щом се завръща в Австрия разказва случката как шепа български мъже пленяват кораба му единствено, за да се приберат в Отечеството. Разказът му достига до високите етажи на властта, не само в Австрия, но и в цяла Европа. В онзи момент „западняците“ разбират, че поробеният български народ е жив. Както кръстът е нужен на Исус, така саможертвата на Ботев е нужна на България в онези времена, за да плати цената на свободата. Ботев пада „от куршум пронизан“ на 2 юни във Врачанския балкан.

Преместваме линията на действие в часа по български език и литература, където даскалицата е решила, че ще говорят за творчеството на Ботев. Бие звънецът, учениците сядат и госпожата пита дали някой е запознат с публицистиката на поета/защото този материал НЕ Е матуритетен и тя няма право на подобен въпрос!/.

Плахо един ученик отговаря, че тя е тясно свързана с освободителното движение в България и че поетът романтик издава вестника „Дума на българските емигранти“. Учителката взима думата и започва да разказва как Ботев анализира робското „битие“ на сънародниците си в минало и настояще, как неговият мироглед е „върхът“ в идеологията на освободителното движение, определяйки революцията като „триумфални врата“ за всеки един народ, ако иска промяна. Ключова е вярата на Ботев в българския народ, който със своята „волска упоритост“ дава надежди на революционера, че народът му ще покаже своето друго лице на света. Даскалицата си поема дъх и накрая казва, че Ботев често описва социалните и политически отношения на България с Европа чрез метафората „замръзнали“. Един ученик се сеца за направения тук паралел с „Политическа зима“ и заявява, че може да се тълкува и като „зимен сън“, от който е въпрос на време българският народ да се пробуди.

Учителката, изненадана от гледната точка на ученика, чува биенето на звънеца и им казва, че ще рецитират няколко Ботеви стихотворения/които трябва да научат наизуст/ за следващите часове.

И така настъпва „заветния миг“ - изправя се първия „мъченик“ пред класа и започва да рецитира с мъка наизуственото предната вечер произведение. Помни го до такава степен, че знае всяка запетайка. Но само с наизустяване и анализи, „разкостващи“, творбите може ли да се вникне в идеята на Ботев и неговия идеал? Младежът си сядва след като е разбъркал строфите на „ До моето първо либе“. Сядайки, случайно забеляза, че на стената в стаята има три-четири портрета, единия от които е на Ботев. Той за първи път обръща внимание на портретите - чак сега след няколко години в кабинета по литература! Така е помнен Ботев в „модерния български свят“. Споменът за него се пази в портретите, които стоят прашявали и забравени в някоя „пуста“ празна училищна стая.

Съвременният свят ги е превърнал в украса или в незабележими картини, окачени на последния, ръждясъл от времето пирон в най-затътената стая. Или егоистично се сещаме за тях в Деня на Освобождението- трети март. ЕДИНСВЕНО ТОГАВА. Отиваме да поставим цветя пред паметниците им, за да залъжем съвестта си. Ние трябва да се гордеем, че в България са се раждали такива велики личности, които днес трябва да служат за пример на малки и големи. Гордостта трябва да се превърне в национална философия, без нихилизъм, без нравоучение!

Аз мисля , че и сега има българи, които носят потенциала да променят нещата, но те трябва да спрат да гледат на Ботев САМО като на герой от отминало време, като на мъртъв гений. Те трябва да разберат, че Ботев е идеята за промяна! Корените и бъдещето ни! Защото...ние, младите хора, все още помним, че живеем в земята на Ботев!

Стефан Коджабашев

ОБЩИНСКИ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ
СТОЛИЧНА БИБЛИОТЕКА
И
НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „СВЕТА СОФИЯ 1997”

СПЕЦИАЛНА НАГРАДА
НА
ДИРЕКТОРА
НА СТОЛИЧНА БИБЛИОТЕКА

на

Атанас Петров

В XV
НАЦИОНАЛЕН КОЛЕДЕН
ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС
НА ТЕМА:
„РАСИСТИ ЛИ СМЕ? ИЛИ...”

НЕЛИ БЕНБАСАТ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НЧ „СВЕТА СОФИЯ 1997”

ЮЛИЯ ЦИНЗОВА
ДИРЕКТОР НА
ОКИ СТОЛИЧНА БИБЛИОТЕКА

“Расисти ли сме? Или...”

Расизъм...расизъм...расизъм... Днес сякаш всеки размахва тази дума и постоянно ни я навира пред погледа. Не мислите ли, че прекалено много се преекспонира тази тема? Не мислите ли че с това като че ли нашето поколение се стреми да изкупи греховете на поколенията и събитията от 20-ти век, от времето на най-кръвопролитната световна война? А нима с това ще изкупи техните грехове? Едва ли...Те са огромни. Те са към цялото човечество! Сигурен съм, че и тогава не всички хора, сплетени в хитлеристката система на управление са вярвали искрено в расистката теория за висши и нисши раси. Да не говорим, че тази теория е изложена за пръв път в произведението на Жозеф Артюр дьо Гобино, французин, още в далечната 1853г.

Там той се стреми да убеди хората, че съществува господстваща висша арийска раса. Тази теория реално е актуална до края на 19-ти век и става научна основа на нацистката. А всъщност всичко това има една единствена цел да оправдае действията, разчистващи пътя за постигане на Го-спод-ство. Ето, това е разковничето-желанието за световно господство! Но, не! В природата съществува баланс и равновесие и господар на целия свят има само в приказките.

Моите мисли днес по-скоро се въртят около това, защо моето поколение трябва да плаща за тези стари грехове?! Защо да не мога да наричам едни хора цигани, както междувпрочем се наричат и самите те, а да трябва да им казвам роми? С кое едното е обидно, а другото- не?

Защо да е обидна думата негър, която идва от испанското negro, от латинското niger всички те да означават черно? Кой определя коя от думите- тъмнокож, чернокож, афро-американец е по-малко обидна? Още повече, която и да е думата, тя няма да промени цвета на кожата на човека. Пигмента на косата и кожата нямат никакво значение- съвсем други са качествата, ценни за човешката цивилизация! Но явно обидата се е натрупвала с годините и е останала още оттогава, когато тези хора са били товарени на кораби и продавани като роби по тържищата на точно тези демократични страни, които днес се надпреварват да заклеят расизма и да ни учат как се спазват човешките права! Колко интересно... Страната, в която думата расизъм три века означава отношението на белите към тъмнокожите, днес учи света на равноправие и толерантност!

В тази страна убиха един от най-големите борци срещу расовата дискриминация- Мартин Лутър Кинг през 1968. Състоянието на негрите в Америка е унижително и позорно и Кинг се бори да бъдат признати техните граждански права. „Имам една мечта...“ - казва Мартин Лутър през 1963-та година, а през 1967 в своята реч заявява, че „американското правителство е най-големият носител на насилие в целия свят“. Всичко това му спечелва много и силни врагове, които няма да го оставят жив. Застрелват го на 4 април 1968.

В тази страна е имало табели „Забранено за негри“. В тази страна е имало Куклукс клан и линчуване на беззащитни невинни чернокожи. И още... и още... и още... А днес тази страна вади от учебната си програма романа на Марк Твен „Приключенията на Хъкълбери Фин“, защото в него двеста пъти била употребена думата негър.

Нещо като да забраним „Под игото“ на Вазов, защото и в заглавието, и в романа многократно са употребени думите „иго“ и „робство“. Нали именно американския журналист Макгахан, като кореспондент на „Daily News“, описа най-подробно това, което вижда в българските градове, останало след жестоките издевателства на турците при потушаването на Априлското въстание през 1876г. Нужно ли е да променяме историческите събития, които са се случвали във времето? Кого се стремим да излъжем, себе си ли? Днес в европейските държави постоянно се веят лозунги срещу расизма. Точно в тези европейски държави, които много трудно подписват независимостта на колониите си, години след края на Втората световна война. В една такава държава, наскоро, след един футболен мач, писаха за българите, че са расисти. Едно от заглавията на вестник беше: „Лъвовете... 6, животните... 0“ Звучи ми като „Висшите... 6, Нисшите ... 0“. В „Daily Mail“ пък заглавието беше „Англия-6, Расизма-0“.

Това грубо посегателство над националното ни достойнство сякаш не беше забелязано от българските управляващи, но това е друга тема! Когато раздухаш навсякъде, че другите са расисти, сигурно ти самият ставаш по-толерантен и изведнъж пред света си по-излъскан. Да, излъскан, защото човек почиства нещо, което е позацапано. Но как да убедиш в това света, когато историята разказва за „толерантно“ завоюваните и експлоатираните колонии?! Народите в тези клети държави още помнят английската „толерантност“. По отношение на расизма англичаните имат много по-богати традиции от българите, а по отношение на футболния имат водеща позиция. Ние ли сме „Расизма“, господа „Лъвовете? Ние, българите? Ние сме този народ, който по време на Втората световна война единствен не предаде своите еврейски граждани на хитлеристите! Ние сме този народ- Българите!

И за да се случи това, в защита на своите евреи тогава излязоха хора от всички прослойки на обществото- и бедни, и богати, и православни и католици, и всички управници. Нас ли наричате расисти? Ние сме малък народ, но много достоен. Никога не сме владяли колонии или други зависими от нас територии. Никога не сме притежавали толкова огромна територия от света- ¼ от сушата до 30-те години на 20-ти век. Но ние сме древна нация и сме костелив орех. Нашата територия е малка, но в нея е открито най-старото злато на света. Древен народ сме ние, много древен, Ваши Височества! Един ваш вестник ни нарече „Неудачници“. Може и да сме неудачници, но имаме своите достойнства. Пред българската армия и главнокомандващия генерал Вазов вие вече сте отдавали чест през 1936 г. в Лондон. Фелдмаршал лорд Милн командва Британския почетен легион: „ Свалете знамената! Минава генерал Вазов- победителят от Дойран!“ И моля, не, не моля, настоявам да зачитате българските достойнства!

Още малко ще остана на футболна тема, за да изразя своето мнение и за една друга случка. Наскоро, крилото на Манчестър Сити, португалецът Бернардо Силва, бе наказан с глоба от 50 000 £, защото публикувал пост в „Туитър“, в който сравнил съотборника си Бенджамин Менди с рисуваното човече от логото на популярни португалски шоколадови бисквитки. След 46 минути изтрил поста си, но „строгата“ комисия по расизма във футболната асоциация зорко бди, взема мерки и написва доклад. В него се казва, че Силва не разбира публикацията си като обидна и расистка, а като приятелска шега, но това не е нормална комуникация. Ще трябва да мине през урок, който ще му помогне да осъзнае деянието си. Важно е да отбележим, че французинът Менди ни най-малко не се чувства обиден. И питам аз, нормата в комуникацията вече от футболната асоциация ли ще се определя?

И за изявленията на политиците, ако пак те ще следят, би трябвало да обърнат внимание на изказването на френския президент Макрон, който заяви, че предпочита емигранти от Африка, отколкото българи. Какво презрително отношение към моя народ, Господин президент. А ние устроихме такова незабравимо посрещане в Адрианопол на елита на рицарството, водено от Балдуин Фландърски. Даже лично цар Калоян го посрещна. През 1205г. в битката при Адрианопол от Калояновата войска загина френският граф Ньой. И какво съвпадение! На 27 ноември 1919 българският министър-председател Александър Стамболийски, случайно или не, подписва позорния за България Ньойски договор в кметството на Ньой, точно под картина, изобразяваща гибелта на френския граф. Май никога няма да ни простите за това! А ние, българите, никога няма да забравим французите, които са били наши защитници.

Една от големите улици в столицата ни е кръстена на френския вицеконсул в София Леандър Леге, защото през 1877 година, в писмо до Осман паша, той категорично отказва заедно със семейството и подчинените си да напусне София. С това се осуетява намерението на бягащите османци от настъпващата войска на генерал Гурко да запалят и опожарят София, в която са складирани храна и боеприпаси на турската армия. Няма да забравим и думите на кореспондента на вестник „Le Figaro”, Анри Пиер дьо Вестин, който си сменя името на Иван дьо Вестин в знак на дълбока съпричастност към българската съдба. Той е един от първите западни журналисти, които проникват в България, за да опишат събитията от Априлското въстание от 1876г. Описва жестокото потушаване на въстанието в редица статии, които по-късно издава под името „Voyage au pays des Vachi-Bouzoucks”/”Пътуване в страната на башибозука“/.

Ние, българите, знаем, че светът е пъстър и в него има различни раси! Винаги сме искали и когато сме могли сме живяли в мир и разбирателство с всички тях. Споделих своите мисли тук и оставям изводите на вас! Расисти ли сме, или... Сигурно се досещате за моето мнение: Ние, българите, не сме расисти! Никога не сме били! Нека всички знаят!

Атанас Марков

България в годината на Патриарха на родната ни литература

Има свят, по-голям от този, в който сме свикнали да се събуждаме и да заспиваме, който приемаме за реалност. В него се побира и онзи на мечтите. Представете си само!... Какво богатство се крие в него, каква палитра от фантазии и сюжети, от елексири за душата и даващи нови познания писания. Както сигурно се досещате, това е светът на литературата! А той наподобява за мен морско дъно, защото никога едно гмуркане няма да е достатъчно, за да се насити човек на красотата му и защото винаги ще се появява нещо, невиждано досега. Всеки народ трябва да се гордее с родната си литература и нейните послания, понеже както Св. Константин-Кирил Философ е казал : „Голи са без книги всички народи”. Сред нашите талантиливи български автори изпъква един с петдесетгодишен творчески път, един, който слива живота си с битието на народа и посвещава словото си на всичко, касаещо България, един- наричан Патриарх на българската литература. Неговото име е Иван Вазов!

Той пише за любовта към Отечеството и родината, за борбите за национално освобождение и критикува следосвобожденската действителност за..... Като творец с голям житейски опит и като свидетел на различни събития, имащи отражение върху това, което е създавал, той се нагърбва с мисията да отвори очите на сънародниците си и да им внуши не само национални, но и общочовешки ценности. Защото според него преди да бъдем българи, трябва да бъдем човеци!

Вазов е бил непреклонен в решението си да докаже на следосвобожденските българи по колко грешен път са поели с повечето от творбите си, създадени през 90-те години на 19-ти век. Народ с такава история, такава невероятна жертвоготовност да постигне възвишената си мечта, а именно свободата... и след това... нищо друго освен торнадо от апатия, допринесла за ценностния хаос.

Действията, злободневните приказки и кариеризмът на видеоизменения български народ обрисуват една картина на пуста и студена улица. Негови представители стават не героите и тяхната саможертва, а „малките хора“, които се борят за нравствено оцеляване/“Тъмен герой“ /. Тези с все още будно самосъзнание се чувстват като чужденци, макар и сред свои. Каква морална деградация! Едно такова усещане на сивота в душите изглежда почти спасяемо! Но тук-там по тази безлична и замръзнала улица са започват да мъждукат светлинки. Те прераствам в пламтящи лампи, разкъсващи мрака. Някои хора гледат на тези светлини с негодуване, други- с любопитство. Но важното е, че те не угасват, защото такава е творчеството на Вазов.

170 години от рождението на този неповторим талант, на този духовен баща на народа! И без значение колко години отлитат, всяко поколение ще има нужда от подобен водач, който да посочва пороците на времето на „слепите“, да дава надежда и да е мост между паметта, земята, кръвта, да ни прави „зрящи“ – човеци и българи!

Който да бъде искряща пътеводна светлина!

Илина Русева

Словото, което гради светове

Словото-ценност, което не бива да се забравя, магия, която не бива да изчезва .Едва ли можем да си представим живота без език! Или дори да можем ,в представите ни не се свързва с нищо добро.

От ранни години езикът е това, което ни свързва с другите. Не само като национална принадлежност, но и като социална. Като малки започваме да говорим на един наш си ,измислен език, започваме, като се обръщаме към най-скъпото си - родителите и постепенно езикът се превръща не просто в начин за комуникация, но и в начин за приобщаване към социума. Какво бихме правили, ако хората трябваше да се разбираме с жестове? Та то сега е трудно - кажеш едно, разберат те друго. А ако го нямаше това чудо(каквото според мен е словото)?! Животът нямаше да е просто сложен, защото той и сега си е такъв, щеше да е невъзможен! Проблемите около комуникацията на хората щяха да са една пробойна в цялото човешко развитие.

Какво е езикът? Само средство за общуване. Но какво е словото? Начин на общуване и на изразяване, звук, светлина.....

Започваме да ходим на училище, за да се научим да четем, влизаме в езикови гимназии, за да се научим да говорим други езици. И в един момент се оказва, че ние ползваме езика не само като средство за общуване, но и за развитие. С цел - да достигнем точно висшата му форма - словото.

Езикът е само стълбата към върха - към словото. То невинаги ни помага да се разбираме, а да показваме чувствата си-да ги разкриваме. Човек цял живот се учи да използва словото така, както то заслужава. Шекспир е казал :„Където думите са малко там тежат“. Не е нужно да се говори много, за да те разберат, а да подбереш правилните думи. Истински знаещите говорят малко и не защото думите може да се свършат,/бездънен е куфарът с думи като чувалът на Дядо Коледа/ ти можеш да си говориш и да не спираш-но тогава не се ли губи стойността им? Не се ли изхабяват?

Словото може да ти изгради твой собствен свят по образ и подобие твое или божие. Може да ти отвори нови прозорци, да сътвори светове и вселени. Но всичко си има цена и трябва да положиш усилия. Няма нищо по-силно от думите „ту арфа звънлива, ту меч на майстор художник в ръцете“. Значението на тази дума е положено в самото Началото – Светът е сътворен чрез Божието слово или най-често наричано Библията. Ето тук е заложена отговорността на човека и неговата човешка същност - това, което произнесяш, може да стане вятъра на промяната, буря, която да кара да правиш избори точно както Свещената книга влияе на християните. Мотивът за словото присъства навсякъде от митологията и фолклора до Данте, Шекспир, Вазов, Пушкин, Бодлер.....

И това не е достатъчно, за да Ви покажа какво е моето отношение към това богатство, но ще използвам думите на Черноризец Храбър: „Има и други отговори, които другаде ще кажем“, защото безкрайни са пътищата на словото!

За мен словото не е просто начин на изразяване, а безценно съкровище като това на Али Баба. Блян, към който се стремя и искам да предам любовта си към него, с „удара на красотата на човешкото слово“ да докажа безмерната му сила.

Словото е на всички, без значение език, култура и раса. Словото е огън, което значи съществуване и живот! Ако ти, приятеля, все още не си го открил, то поне не му позволявай да угасне...

Катерина Върбанова

Рицарска постъпка

Реших да напиша това точно сега, в тези дни на извънредно положение в моята България. Днес, когато всички призовават за отговорно поведение, обединение, консолидация.... Днес, когато настъпиха изключително тежки дни за много народи по света. Не знам защо, но точно в това време на огромно изпитание за света, моите мисли се насочват към едни други мракобесни времена, в които отново цялото човечество преживява най-кръвопролитната в историята си война - Втората световна. Сега няма военни действия. Но наши дни преживяваме нещо по-страшно - световна пандемия на вирус, пред който човечеството се оказа неподготвено и безсилно. Точно в такива дни на огромно изпитание хората трябва да си припомнят достойните рицарски постъпки от сходни минали ситуации.

Да си спомнят ,че Благородната, безкористна помощ на хора в голяма нужда е безценна точно в такива моменти. Понякога тези, които оказват подобна подкрепа рискуват много, но въпреки това с дързост и достойнство го правят. Съвсем импулсивно моите мисли, точно сега ме връщат във времето, в което огромна част от моя народ се обединява в подкрепата на един друг народ, еврейския, който тогава е подложен на масово физическо изстребление. Това, което моят народ прави тогава за своите евреи не е една рицарска постъпка, това са много, стотици хиляди рицарски постъпки, с които всички бъдещи поколения трябва да се гордеем! Моят български народ успява да спаси от сигурна смърт цялата си 48-хилядна еврейска общност. Удивителната дързост на всички слоеве от българското общество, личности с различна политическа и социална принадлежност, обединени от човеколюбие и съпричастност успява!

Именно единението на работници, селяни и интелектуалци, както и множество от управляващия елит извършва това всеобщо, благородно рицарско дело.

Ако съдим само от официалните документи на държавата от това време, ще заключим, че българите подписват съюз с Хитлеристка Германия на 01.03.1941г. във Виена, приемат антисемитски „Закон за защита на нацията“ още на 23.01.1941г. и той е прилаган и изпълняван на дело в страната. Грехът ни за това не е малък. И тук както в цяла Европа има хора и от правителството ни, и от народа, които са повярвали в безумната идеология на националсоциалистите за висши и низши човешки същества. В България, по пример на Германия, има организации като „Бранник“, „Ратник“, „Легионери“, които изповядват фашистката теория за човешките раси. Но това се вижда на повърхността...

Какво всъщност има под нея? Един малък народ, който още от 1878г. мечтае за националното си обединение и все надявайки се на големите и силните, сега има уверенията, че ще му се предостави тази възможност. Но той не желае да припява в агресивния марш на германците, не желае да бъде съучастник в масовия човешки геноцид над евреите. Българските държавници започват да хитруват и лавират. Само това им остава като възможност. Хитлеристите усещат, че казват едно, а правят друго зад гърба им. „Сиромас човек, жив дявол“ - е казал нашият народ. Тази игра на покер с Райха коства и живота на българския цар Борис III (28.08.1943). За него Хитлер казва, че е „ лисица, която предимно избира пътеки, по които при нужда може да заличи следите си“. Двойната игра на „хитреца“ Борис е опасна и цели единствено да се преживее войната с възможно най-малко жертви и загуби за България.

И сега представете си каква дързост и смелост се изисква в тази сложна обстановка, от позиция на слаба и беззащитна държава, да се опълчиш на „великия Райх“. И това ако не е рицарска постъпка! Забележете колко много са благородните рицарски постъпки в страната! Като започнеш от скришно оставената кошница с храна пред вратата на съседа евреин и стигнеш до писмата и петициите, подписани от членове на българския елит.

Изявлението на митрополитите от Светия синод, е: „ Българската църква не може да споделя расисткия принцип, тя не може да приеме, че някоя раса трябва да бъде лишена от човешко право на живот, защото това е противно на основните начала на християнската вяра“. Митрополит Стефан открито защитава посегателството срещу тези невинни и беззащитни хора. При една от срещите си с царя той му казва: „ Не гонете, да не бъдете гонени, защото, казва Христос: с каквато мярка мерите и вам ще се мери. Не хвърляйте петно върху челото на българския народ.“

След войната, принуден от комунистическата власт, той подава оставка и на 24.11.1948г. под милиционерски конвой е изселен в Баня, Карловско. Там му е забранено да се занимава с църковна дейност и напуска селището. В принудителна изолация умира на 12.05.1957г. Посмъртно световният мемориален институт на холокоста „Яд Вашем“ удостоява Екзарх Стефан с почетна грамота и званието „Праведник на света“. Пловдивският митрополит Кирил, с риск за живота си влиза в лагер, където евреите вече са събрани и подготвени за депортация и на гарите ешалоните с вагони ги чакат. Така осуetyава пъклените планове за това. Всички вероизповедания в България- католици, православни, протестанти надигат глас.

Четиридесет и трима депутати, начело с подпредседателя на Народното събрание, Димитър Пешев, на 17.03.1943г. подписват протестно писмо до министър-председателя Богдан Филев, с което институционализират несъгласието на българското общество с наложения от Германия антисемитизъм.

Всички те са от управляващото мнозинство, което е прогермански настроено. Каква съдба според вас има човекът, застанал начело на политиките, издигнали глас в защита на евреите? Той е осъден от Народния съд на 15 години затвор точно по обвинения за „антисемитизъм и фашистка дейност“. Помагат му влиятелни евреи и намаляват присъдата на 13 месеца. След като комунистическите управници му отнемат дома и забраняват да практикува професията си, умира в нищета в дома на брат си на 20.02.1973г. Посмъртно е обявен за почетен гражданин на Израел, а делото му е почетено с дърво на негово име в „Гората на праведниците“. Присъдена му е и титлата „Праведник на света“.

Елия Релин и целият писателски съюз излизат с писмо в защита на евреите. Съюзът на лекарите, спортното дружество „Славия“, синдикалните организации правят същото.

Екатерина Каравелова, вдовицата на Петко Каравелов, участва в комитет за защита на евреите заедно с Антон Страшимиров, проф. Асен Златаров, проф. Петко Стайнов. Поради невъзможност да осъществят лична среща с цар Борис III, те пишат официална петиция до него. Думите, с които завършва тя, са: „синко, и ти си баща, не прави никому зло“.

Българинът може да съчувства, може да проявява милосърдие към онеправданите. В националната личностна характеристика на българския народ са определения като смелост, сила, чест и достойнство доказвани многократно във времето. Имаме примери като Ботев и Левски, тръгнали на борба, знаейки, че ще изгубят своя живот. В това се състои големият героизъм: да знаеш, че си обречен и въпреки това да имаш смелостта и дързостта непреклонно да се бориш, убеден, че това е правилното и единственото, което ти остава.

И много, много други, които приемат написаното от един поет признание: „Какво тук значи някаква си личност?“ и са солидарни с теgebите на народа си. Българинът е загърбвал много пъти всичко свое, лично в името на всеобщата човешка справедливост. Той знае какво е да си забравен от всички, когато векове го е люляла робската люлка и е гледал турчин как бесней над бащино огнище. Може би защото петстотин години е подложен на гонение и унижение, добре си представя как се чувстват евреите, когато на магазина има табела: „за евреи и кучета-забранено“. Когато се налага да си закачат жълта петолъчка на ревера, за да се отличават като по низши от другите. Българинът вече е преживял това, към него вече са се обръщали с „гяур“ и „рая“, той вече е свалял калпак пред чалмата, строил е своите черкви вкопани в земята, за да не са по-високи от турчин, възседнал коня си. ....

Струната на човешката справедливост в българската душа трепти с висока честота и много херци. Човешките правдини са дълбоко изстрадани от българския народ. Човеколюбието му е безгранично. В цялата си история е воювал срещу злото, страейки се да съхрани доброто. Винаги е притежавал тази рицарска мечтателност, че „макар да е жилаво злото, в живота все пак побеждава доброто“(Недялко Йорданов)... защото винаги е вярвал! А на вярата се крепи човешката добродетел. Зи мисля като поета, че за вярата на моя народ „бронейни патрони няма открити“(Никола Вапцаров)! Да защитаваш слабите и онеправданите е израз на най-голямо благородство!

Благородните рицарски постъпки не се вършат за слава и показ. Това, което българите избират да направят тогава, макар и не много познато и дискутирано по света, ме изпълва с гордост. Да си слаб, а да имаш дързостта да се изправиш срещу най-силните, рискувайки всичко - е смелост, която моят, българският народ показва пред целия свят като спасява всички свои евреи от Холокоста! Една еврейска поговорка гласи: „Който спаси един-единствен човешки живот, спасява целия свят.“.

В този момент българите ръкопляскат на своите лекари, които се борят и спасяват човешки животи от невиджано и непознато до сега зло- вирусът COVID-19. А аз, аз разсъждавам за благородните рицарски постъпки...

Атанас Марков

Хлябът в българското литературно творчество

Хляб! Хляб? Хляб.. Колкото повече пъти произнасям тази дума, толкова повече осъзнавам, колко много значения би могла да съдържа в себе си тя. Когато бях по-малък и учителите ми по български език и литература многократно повтаряха, че българският език е многообразен и многолик, като че ли не разбирах какво точно означава това. Колкото повече творби на български автори четях, разбирах какво имат предвид. И сега вече знам, че думи като родина, свобода, смърт, пролет, лято, есен, зима и много други, за всеки човек не са еднозначни. Те имат различен смисъл за различните хора. Същото е и с думата хляб. Като се замисли човек - само четири букви, само в една сричка, а колко много различни неща може да означава! Ще каже някой: „Какво пък толкова? Хляб като хляб! Най-обикновен!“ Само три прости съставки- брашно, вода и мая. В триединство, неделими. Като в Християнството- Бог, Отец и Светия дух. Като земята, въздуха и водата за всяко живо същество на нашата планета.

И с кръгла форма, като слънчевия диск, като безкрая на Вселената. Като безкрайния кръговрат в природата.

За гениалния Ботев хлябът е правото на свободен живот и ако няма тази свобода, за него изходът е един- куршум. Затова гръмният възглас на поробените е „Хляб или свинец!“ („Борба“). Но Ботев е осъзнал и горчивия вкус на чуждия хляб. Във времето на поета на не един човек, даже и от ранна детска възраст, се налага „по чужди врати да ходи, на чужд хляб да се научи“ („Хайдути“). За такива „зальци в чужд дом“ на българските деца им се налага да работят и в по-късни епохи от Ботевата. На героя в разказа „Горчив хляб“ на една съвременна българска писателка, Иванка Денева, зальците чужд хляб „невкусени още са започнали да му нагорчават“.

Същата авторка в стихотворението си „Горчив хляб“ твърди, че:

Все така, мили приятели,
хлябът ще ни горчи:
от думи недоизречени
и несподелени вини...
от усмивки, в заем дарени,
от юмруци, стиснати мъстно...
от опрощения късни...
от любов, смърт или песен.

Оказва се, че и съвременният човек познава този горчив вкус на хляба. Затова съвременният родител е наясно с отговорността си да осигури хляба на своите деца. Но всеки трябва да прецени какъв хляб трябва да сложи на траpezата на своите деца. „ Само че за да не ги отровя, да не ги задавя с тебе, все с чисти пръсти бедното си слово гледам да омеса, та съвсем да си свят на тяхната траpezа.“ („Хляб“).

Какво ли не прави човек за своите деца? Понякога огромният труд, който полага, не е достатъчен за да осигури насъщния:

Работиме много,
работим от сутрин до здрач.
Но хлеба е малко.
Но хлеба не стига, деца

„Мъчително тъжни“ са очите на гладните деца „и в тях е стаен ужас свиреп: Хлеб!Хлеб!“.
Стихотворението „Не бойте се, деца“ на Никола Вапцаров рисува картината на оскъдицата, в която много хора живеят през 30-те и 40-те години на ХХ век в България. Този голям български поет завършва Морското училище във Варна и като отличник на випуска е определен да произнесе официалното приветствено слово от името на съвипускниците си.

Речта му, освен че разкрива непримиримия му характер, прогнозира и недостойните компромиси, които много от завършващите ще се наложи да направят- „компромиси, които ще имат съдбоносно значение за целия им живот, но не може да се избира- те ще бъдат компромиси в името на хляб...“ . Може би точно поради тези житейски неправди Вапцаров по-късно ще мине „през дим, през масло и машини, през гнет и тегло- вред, където се борят за хляб“ („Родина“). Ще признае пред своята майка, че би обичал, „но ми треба свобода и хляб“ („Имам си родина“). Именно така, по ботевски, честно ще умре „в боя за свобода и хляб“ заради тази „тежка, човешка, жестока, безока, съдба“ („Песен за човека“). И може ли някой днес да го вини за това?!

Компромисите за хляба! Този хляб, който според Андрей Германов е „страшно нещо!“. И е такъв, защото извайва от хората „несравними хитреци“. Заради хляба:

И предаваме, и мразим
или лазим по корем
своя къшей да опазим...

Можем ли да изгубим човешката си същност,
додето се борим за насъщния?

И додето дойде време
за последния ни час
хлябът, който ний ядеме
хлябът ни изяжда нас.

Явно, това не е невъзможно! И другият ми въпрос към вас е: Бихте ли осъдили човека, който прави всички тези компромиси със своя морал в името на хляба? Колко голям е неговият грях? А какъв избор имат хората, когато „днешните властелини не искат да дадат хляб на гладуващите, но затова пък най-усърдно се грижат за общонародните зрелища...“?

Христо Смирненски пише тези думи във фейлетона си „Хляб и зрелища“. Колко древна е тази сентенция „Хляб и зрелища“!? Древна още от времето на Римската империя, но много актуална и днес. С пълна сила важи за времето на Смирненски, когато „безчислени тълпи“ заливат градове и държави по света- Нью Йорк, Лондон, Виена, Италия и „като страшен вихър, като черен призрак витае този громък вик... Хляб! Милиони уста отправят този огнен вик, милиони ръце се вдигат със закана...“ Това е поход на гладуващи хора, които отстояват правото си на живот! Тази многомилionна маса има силата да събаря правителства, да пренарежда световния политически ред. И го прави! Защото всеки човек има право на хляб.

Не ви ли звучи всичко това твърде актуално и днес? Не сте ли срещали и днес хора, които, стъпили на дяволската смирненска стълбичка и започнали стъпало след стъпало да се изкачват нагоре, продават на Дявола всичко човешко? Забравят какви са били, когато са били долу, когато са нямали нищо. Ситият на гладния не вярва е казал българският народ. Това е самата истина! Но какъв е изборът, когато в родината ти има повече зрелища, отколкото хляб?

Много актуално за нашето време звучи стихотворението на Любомир Левчев „Утрешен хляб“. В него той обобщава един огромен проблем на сегашното българско общество- масовата емиграция на младите хора от България. Голяма е мъката на бащата, който е обгрижвал сина си като малък, когато той дори не е знаел откъде се купува хляб:

А сега...

Той продава хляб.

В Америка

Във Вашингтон.

Приликата между хляба и човека е голяма- те имат „различни имена, различен вкус, а също и цена различна“. Кой може да вини днес младите хора, които напускат България? Зрелищата тук са в изобилие, а „В София в сумрака бродят сенки на старци. Ровят в кофите за смет- събират хляб. Това стихотворение все пак завършва с надежда. С надеждата за „Хлябът, който хваща за ръка децата и ги връща в къщи.“. С надеждата, че пак хлябът ще спаси и този път България! Защото „вчерашен хляб няма!“! Най-важният сега е българския утрешен хляб.

Това бяха моите мисли за една едносрична четирибуквена дума-хляб. Искам да завърша с думи от една любима песен, която вече поколения българи пеят и която ги кара да правят равносметка на живота си:

Ако си дал на гладния, дори трошица хляб от своя хляб...

Не си живял, не си живял напразно.

Нека всички живеем така, че когато дойде време за равносметка, тя да е:

Не съм живял напразно!

Атанас Марков
